

concludes that libraries have the potential to implement innovations and develop in accordance with global trends, which requires continuous training of library staff, strategic planning, proactive activities, and social partnerships.

The development of innovative activities of libraries contributes to increasing their efficiency, accessibility, and social significance.

Keywords: public library; innovative activity; digitalization; trends; information resources; information technology; social innovation; digital literacy

References

1. Khimich Ya. O. (2024). Rol' innovatsiynoyi diyal'nosti publichnykh bibliotek Ukrayiny v systemi bezpererвної informatsiyno-bibliotечноy osvity. In O. R. Kopyevs'ka & N. O. Shevchenko (eds.) *Novi paradyhmy osvity i nauky XXI stolittya: inkorporatsiya kreatyvnykh praktyk u pidhotovtsi fakhivtsiv kul'tury i mystetstv : kolektyvna monohrafiya*, pp. 187—203. Kyiv: NAKKKiM. Available at: <https://elib.nakkkim.edu.ua/handle/123456789/5648>.
2. Khimich Ya. O. (2012). *Innovatsiyni zminy v bibliotetsi na osnovi proektnoho, kadrovoho menedzhmentu ta initsiatyvnoyi diyal'nosti bibliotek*. Kyiv: Samit-Knyha. Available at: https://pdf.usaid.gov/pdf_docs/PA00JGZP.pdf.
3. *Pro innovatsiynu diyal'nist' : Zakon Ukrayiny vid 4 lipnia 2002 roku № 40-IV*. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text> (accessed 25.03.24).
4. Khrushch S., Kushnar'ov V., Lyuty A., & Onyshchenko I. (2023). Immersyvnі tekhnolohiyi dlya elektronnykh bibliotek. *Tsyfrova platforma: informatsiyni tekhnolohiyi v sotsiokul'turniy sferi*, 6 (2), pp. 341—352. doi: <https://doi.org/10.31866/2617-796X.6.2.2023.293605>.
5. Zahumenna V. (2024). Perspektyvy zastosuvannya imersyvnnykh tekhnolohii u diialnosti bibliotek Ukrainy. *Ukrainskyi zhurnal z bibliotekoznavstva ta informatsiynykh nauk*, 14, pp. 66—75. doi: <https://doi.org/10.31866/2616-7654.14.2024.318314>.
6. Innovations are opportunities. (2023). IFLA. Available at: <https://www.ifla.org/news/innovations-are-opportunities/>.
7. Trend report 2024. (2024). IFLA. Available at: <https://www.ifla.org/wp-content/uploads/ifla-trend-report-2024.pdf>.

Надійшла до редакції 7 березня 2025 року

УДК 027.022:[005.591.6:338.482/.483]((477.72))(045)

DOI: 10.36273/2076-9555.2025.3(344).15-24

Володимир Міронов,

аспірант КНУКіМ,

e-mail: vovamironov91@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-2155-9386>

Публічні бібліотеки як інформаційно-туристичні хаби

Метою статті є аналіз сучасного стану публічних бібліотек на прикладі роботи Херсонської централізованої бібліотечної системи Херсонської міської ради та визначення викликів і можливостей для їх трансформації в сучасні інформаційно-туристичні хаби.

Під час дослідження застосовано методи аналізу та синтезу для вивчення теоретичних і практичних джерел; порівняльний метод для дослідження досвіду функціонування бібліотек як туристичних хабів у різних країнах; методи прогнозування для визначення можливостей трансформації бібліотек Херсонської централізованої бібліотечної системи Херсонської міської ради.

Проведений аналіз засвідчив, що публічні бібліотеки Херсона мають значний потенціал для розвитку інформаційно-туристичної діяльності. Водночас ці можливості реалізуються в умовах, ускладнених не лише обмеженням фінансуванням, застарілою технічною базою і браком кадрів, а й специфічними соціально-політичними викликами регіону. Зокрема, це стосується наслідків тимчасової окупації, до яких належать відсутність українського самоврядування та належного контролю за бібліотечною сферою, а також управлінські прогалини, що впливають на стратегічне планування й розвиток.

Висвітлено успішні практики українських і зарубіжних бібліотек, які ефективно інтегрують в роботу освітній, культурний і туристичний складники, створюючи інтерактивні простори, організовуючи екскурсії та співпрацюючи з туристичними агенціями.

Розглянуто низку викликів і запропоновано шляхи їх подолання через упровадження інноваційних методів роботи, зміцнення управлінських механізмів, залучення ресурсів громади та розширення партнерства на місцевому й національному рівнях.

Ключові слова: соціальні комунікації; модернізація; інноваційна діяльність публічних бібліотек; організаційна структура бібліотек; публічні бібліотеки Херсонщини

Постановка проблеми. У сучасних умовах трансформації, яка відповідала б вимогам цифрової діяльності публічних бібліотек потребує транс- епохи та інтересам громади. Одним із перспек-

тивних напрямів є перетворення бібліотек на багатофункціональні інформаційно-туристичні хаби, що стають центрами культурного й соціального життя громад і здатні поєднувати традиційні інформаційні функції з туристичною діяльністю. Такий підхід особливо актуальний для регіонів із багатою історичною та культурною спадщиною, серед яких важливе місце посідає Херсонщина.

Розташування області на перехресті історичних шляхів, значний туристичний потенціал, унікальні природні та культурні пам'ятки створюють передумови для розвитку туризму. Проте складна соціально-політична ситуація, зумовлена тимчасовою окупацією частини області, відсутністю українського самоврядування й належного управління, а також загальною неконтрольованістю державного життя на цих територіях, значно ускладнює реалізацію туристичних можливостей регіону. Ці виклики не лише вплинули на функціонування бібліотек, а й створили суттєві перешкоди для інтеграції регіональної культури в туристичну та інформаційну сфери.

Окрім політичних і соціальних труднощів, бібліотеки Херсонщини також стикаються з внутрішніми проблемами, основними поміж яких є обмежене фінансування, застаріла технічна база та повільна інтеграція в цифрове середовище. Одним із ключових питань є пошук ефективних шляхів трансформації бібліотек у платформи, здатні не лише забезпечити мешканців і гостей регіону інформацією про туристичні маршрути, події та локації, а й стати центрами популяризації регіональної культури.

Актуальність дослідження полягає в потребі переосмислення ролі бібліотек у сучасному суспільстві, зокрема в умовах посткупаційного відновлення. Розроблення нових підходів до функціонування бібліотечних установ сприятиме залученню нових аудиторій, розширенню можливостей для популяризації регіональних туристичних ресурсів і посиленню туристичної привабливості Херсонщини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Останні десятиліття характеризуються активним дослідженням ролі публічних бібліотек у розвитку культурної, соціальної та економічної сфери. Науковці, зокрема О. Воскобойнікова-Гузева [1] і К. Бережна [2], наголошують на потребі трансформації бібліотек із традиційних інституцій у сучасні мультифункціональні простори, які обслуговують не лише потреби читачів, а й виконують роль інформаційно-освітніх, культурних і навіть туристичних центрів. Проблема набуває особливої актуальності в умовах інтеграції

цифрових технологій і розвитку туризму як важливого сектору економіки.

Серед важливих досліджень виокремимо праці, зосереджені на ролі бібліотек у розвитку туризму. Наприклад, у дослідженнях Г. Охріменко, І. Букатої [3], Є. Чумак [4] акцентовано на важливості діяльності публічних бібліотек як інформаційних центрів, здатних підтримувати туристичні ініціативи через надання актуальних відомостей про регіональні пам'ятки, культурні події та туристичні маршрути. Науковці наголошують, що бібліотеки, використовуючи свої ресурси та доступ до інформаційних технологій, можуть стати важливими ланками в туристичній інфраструктурі, особливо в регіонах із багатою культурною спадщиною, як-от Херсонщина.

Західні дослідники також активно досліджують тему інтеграції бібліотек у туристичний сектор. Праця Г. Річардс [5], присвячена трансформації бібліотек в інформаційно-туристичні хаби, свідчить про високий потенціал таких закладів для створення умов для міжкультурного обміну, розвитку туризму та підтримки регіональної економіки. У таких країнах, як Велика Британія, США та Німеччина, бібліотеки часто працюють як ключові точки доступу до інформації для туристів, пропонуючи друковані матеріали, організовуючи культурні заходи та туристичні виставки. Цей досвід може стати корисним для розроблення концепції бібліотек Херсонщини як туристичних хабів.

У низці досліджень наголошено на важливості розвитку цифрових платформ для бібліотек, які можуть бути використані для популяризації туристичних можливостей регіонів. У працях І. Янькова, Д. Стойкова [6], К. Бережної [7] акцентовано на можливостях використання онлайн-ресурсів для надання туристичної інформації, організації віртуальних турів і створення інтерактивних карт.

Наявні дослідження свідчать про позитивний досвід інтеграції бібліотек у туристичну діяльність, але на рівні українських регіонів, зокрема Херсонщини, ця тема залишається недостатньо розвинутою. Водночас науковці наголошують на значних можливостях для реалізації таких ініціатив у місцевих бібліотеках, які можуть стати не лише центрами збереження інформації, а й важливими осередками зустрічі місцевих громад і туристів, сприяючи культурному обміну й економічному піднесенню регіону.

Мета статті — дослідження поточного стану публічних бібліотек на прикладі діяльності Херсонської централізованої бібліотечної системи

Херсонської міської ради та визначення викликів і перспектив їх трансформації в сучасні центри туристичної та краєзнавчої діяльності.

Завдання статті:

— дослідити сучасний стан публічних бібліотек Херсонської централізованої бібліотечної системи Херсонської міської ради;

— проаналізувати найкращі практики функціонування бібліотек як інформаційно-туристичних хабів в Україні та за кордоном;

— визначити основні виклики та можливості для трансформації бібліотек Херсонщини в сучасні інформаційно-туристичні центри.

Виклад основного матеріалу дослідження.

У результаті глобальних змін, зокрема цифровізації, публічні бібліотеки переживають трансформаційні процеси, перетворюючись із традиційних книгозбірень на мультифункціональні центри, здатні забезпечити широкий спектр потреб сучасного

користувача [7, с. 69—70]. Ці процеси безпосередньо стосуються й бібліотек Херсонщини, що мають значний потенціал для розвитку як інформаційно-туристичні хаби. Інформаційно-туристичний хаб — це відкритий для громадського доступу простір, що поєднує функції інформаційного центру, культурного майданчика й ресурсу для розвитку туризму. Такий хаб не лише надає доступ до традиційних бібліотечних ресурсів, а й активно сприяє популяризації туристичних можливостей регіону, надаючи інформацію про пам'ятки, маршрути й культурні події. Крім того, він забезпечує взаємодію з місцевою громадою, туристами та організаціями, що опікуються розвитком туризму. У табл. 1 систематизовано інформацію щодо основних напрямів діяльності бібліотеки, визначено першорядні заходи та окреслено результати, що сприятимуть її трансформації в інформаційно-туристичний хаб.

Таблиця 1

Основні напрями діяльності бібліотеки як інформаційно-туристичного хабу

Завдання	Заходи з виконання	Очікувані результати
Створення платформи для доступу до інформації про регіон	— оновлення бібліотечного фонду; — розроблення цифрових продуктів (вебсайт, електронні каталоги, гід, віртуальні тури); — технічне оснащення (комп'ютери, доступ до інтернету)	Доступність для користувачів актуальної інформації про пам'ятки, маршрути, події й туристичні можливості регіону
Розвиток цифрових технологій	— інсталяція програмного забезпечення; — навчання персоналу роботи з цифровими інструментами; — створення онлайн-ресурсів	Підвищення технологічної привабливості бібліотеки, залучення нової аудиторії, зокрема молоді та туристів
Організація культурно-освітніх заходів	— проведення лекцій, виставок, майстер-класів; — співпраця з місцевими митцями та культурними діячами	Популяризація місцевої культури, посилення інтересу до історії та традицій регіону серед туристів і місцевих жителів
Розвиток партнерських відносин із туристичними організаціями	— співпраця з туристичними агентствами, готелями, підприємцями; — спільне розроблення туристичних маршрутів і програм	Створення інтегрованих туристичних продуктів, підвищення якості обслуговування туристів
Створення комфортного середовища для туристів	— оснащення бібліотеки сучасною технікою (Wi-Fi, зарядні станції); — дизайн просторів для зручності користувачів	Формування позитивного іміджу бібліотеки як сучасного центру для роботи, відпочинку та отримання інформації

Джерело: розробка автора

Інтеграція індустрії туризму в діяльність бібліотек відкриває нові горизонти для розвитку, з огляду на їх універсальність і здатність адаптуватися до сучасних потреб суспільства. Одним із головних напрямів є створення й розроблення туристичних маршрутів, що базуються на багатих краєзнавчих ресурсах, нагромаджених

бібліотеками [8, с. 167]. Такі маршрути можуть бути традиційними й інтерактивними, з використанням цифрових технологій, що підвищує їх популярність поміж широкої аудиторії.

Іншим важливим аспектом є формування електронних баз даних, що містять інформацію про туристичні об'єкти, готелі, транспортну ін-

фраструктуру, розважальні заклади, музеї та інші ресурси, потрібні для мандрівників. Ці бази даних є корисними і для самостійного планування подорожей, і для підтримки роботи туристичних агенцій.

Бібліотечна діяльність у туристичному напрямі може охоплювати збирання матеріалів про видатних особистостей, пов'язаних із регіоном; записи спогадів місцевих жителів; створення та підтримку експозицій для музеїв, музейних кімнат чи віртуальних музеїв. Віртуальні тури по таких експозиціях або цікавих місцях мають заохотити туристів і місцевих жителів, які прагнуть ґрунтовніше вивчити історію рідного краю.

Ще одним значущим напрямом діяльності бібліотек є розвиток інформаційно-довідкових послуг. Бібліотечні установи можуть надавати туристам інформацію про маршрути, події та інші аспекти відпочинку як у своїх приміщеннях, так і через онлайн-сервіси. Цифрові платформи, блоги, сайти та групи в соціальних мережах можуть слугувати дієвими інструментами для популяризації регіональних туристичних можливостей та інтерактивного спілкування з користувачами.

На особливу увагу заслуговує співпраця бібліотек із туристичними компаніями. Бібліотеки можуть допомагати в розробленні нових маршрутів, наповнювати їх культурним та історичним контентом, а також підтримувати екскурсівників у підготовці матеріалів для екскурсій. Така взаємо-

дія сприяє зміцненню ролі бібліотек як важливих партнерів у туристичній індустрії. Крім того, бібліотеки можуть виконувати роль освітніх платформ для власників сільських садиб, допомагаючи їм опановувати основи туристичного бізнесу, здобувати юридичну інформацію, популяризувати зелений туризм. Організація семінарів, практикумів, залучення волонтерів до екскурсійної діяльності — усі ці заходи сприяють тому, що бібліотеки стають активними учасниками процесу розвитку туризму в регіоні. Інтеграція індустрії туризму в діяльність бібліотек дає змогу сформувати унікальну модель взаємодії культури, освіти та туризму, що створює додаткові переваги для місцевої громади та відвідувачів регіону.

Розвиток бібліотеки як інформаційно-туристичного хабу має базуватися на системі принципів, що забезпечують ефективність її діяльності, конкурентоспроможність і привабливість для різних категорій користувачів (рис. 1).

Головним є *принцип відкритості та доступності*, який передбачає, що бібліотека має залишатися місцем, де кожен може знайти потрібну інформацію незалежно від фінансових можливостей чи рівня технічної обізнаності. Для цього слід створювати фізично комфортні простори, обладнані сучасними засобами зв'язку, та забезпечувати доступ до онлайн-ресурсів, які легко використовувати людям без спеціальної підготовки.

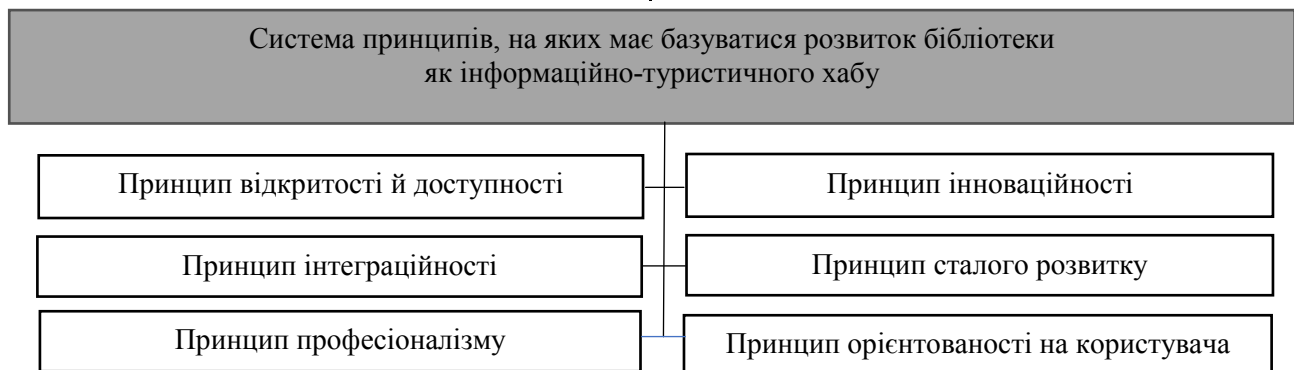

Рис. 1. Система принципів, на яких має базуватися розвиток бібліотеки як інформаційно-туристичного хабу

Джерело: розробка автора

Не менш важливим є *принцип інтеграційності*, що полягає в гармонійному поєднанні функцій бібліотеки як культурно-просвітницького центру з її новою роллю в туристичній галузі. Це завдання потребує тісної співпраці з туристичними організаціями, музеями, громадськими установами та органами місцевого самоврядування. Такий підхід дає змогу створювати спільні проекти, що сприяють розвитку місцевого туризму й забезпечують інтеграцію бібліотеки в ширший соціокультурний простір.

Принцип професіоналізму є основою успішної трансформації бібліотеки. Це означає, що персонал має постійно підвищувати кваліфікацію, опановувати нові технології та методи роботи, а також глибоко розуміти потреби місцевих жителів і туристів. Бібліотекарі повинні набути навичок ефективної комунікації, вивчати історико-культурну спадщину регіону та вміти використовувати ці знання для створення інформаційно-туристичних продуктів.

До наведених можна додати *принцип інноваційності*. Бібліотека, що прагне стати туристичним хабом, має активно впроваджувати нові технології та сучасні форми подання інформації. Це може бути використання віртуальної та доповненої реальності для створення інтерактивних турів, розроблення мобільних додатків чи інтеграція з платформами соціальних мереж для просування туристичних продуктів.

Принцип сталого розвитку також відіграє вагомий роль. Бібліотека має працювати з урахуванням екологічних аспектів, сприяти збереженню культурної та природної спадщини регіону, а також залучати громаду до активної участі в її ініціативах. Наприклад, це може бути популяризація зеленого туризму чи організація освітніх заходів з екологічної тематики.

Принцип орієнтованості на користувача передбачає, що всі послуги та ініціативи бібліотеки мають бути спрямовані на забезпечення потреб аудиторії. Це стосується як інформаційного забезпечення, так і створення зручного середовища для відпочинку й комунікації.

Дотримання в діяльності зазначених принципів надає бібліотеці можливість стати не лише сучасним центром інформації, а й важливою частиною туристичної екосистеми регіону, сприяючи його економічному та культурному розвитку.

Головна відмінність інформаційно-туристичного хабу від туристичних гуртків чи клубів полягає в багатофункціональності та відкритості. На відміну від гуртків, які здебільшого орієнтовані на вузьке коло учасників і мають обмежений графік роботи, хаб у бібліотеці є доступним для широкого кола відвідувачів. Він надає послуги безоплатно чи за символічну плату за оформлення читацького квитка, дозволяючи користуватися ресурсами без обмежень у часі чи форматі діяльності [9, с. 7, 8].

Інша важлива особливість — інтеграція сучасних технологій. Інформаційно-туристичний хаб використовує цифрові інструменти для створення інтерактивних карт, віртуальних турів, баз даних туристичних об'єктів і можливостей регіону. Це відрізняє його від клубів, які зазвичай проводять офлайн-заходи та обмежуються локальними ініціативами. Хаб також підтримує туристів у режимі онлайн, забезпечуючи дистанційний доступ до інформації та сервісів.

Ще одна суттєва відмінність — гнучкість формату роботи. Якщо туристичні гуртки чи клуби мають заздалегідь визначений порядок проведення занять чи екскурсій, то інформаційно-туристичний хаб пропонує можливість пра-

цювати в будь-який зручний час, самостійно або групами. Відвідувачі можуть брати участь в організованих заходах і використовувати простір для індивідуальної роботи чи відпочинку.

Особливу роль відіграє компетенція працівників хабу. Бібліотекарі, які працюють у такому просторі, мають опанувати не лише традиційні навички, а й знання у сфері туризму, цифрових технологій, комунікацій і маркетингу. Вони мають бути консультантами, гідами та модераторами, сприяючи розвитку туристичних ініціатив і формуванню позитивного іміджу регіону.

Досвід трансформації бібліотек в інформаційно-туристичні хаби демонструє значний потенціал як в Україні, так і за кордоном. Успішні приклади таких змін підтверджують важливість адаптації бібліотек до нових соціальних викликів, інтегруючи культурно-освітні послуги з туристичною діяльністю. Одним із найвідоміших прикладів є Бібліотека Александрина в Єгипті, яка, крім функції зберігання культурних та наукових знань, стала важливим туристичним об'єктом [10, с. 21]. В її структурі працює спеціалізований туристичний відділ із професійними гідами, які знають кілька мов. Бібліотека пропонує екскурсії, інтерактивні виставки та освітні заходи, які привертають увагу туристів з усього світу.

В Європі розвиток інформаційно-туристичних хабів відбувається через проєкт "1001 бібліотека, які варто побачити, перш ніж померти" ("1001 Libraries to see before you die"), ініційований секцією публічних бібліотек Міжнародної федерації бібліотечних асоціацій та установ (IFLA) [11]. У рамках цього проєкту створено інтерактивний путівник, у якому вміщено відомості про бібліотеки з унікальними архітектурними рішеннями, історичною спадщиною чи інноваційними програмами. Наприклад, серед об'єктів — бібліотека Dokk1 в Орхусі (Данія), яка поєднує функції громадського простору, культурного центру та місця для родинного дозвілля.

Національні бібліотеки США також стали популярними об'єктами туристичного інтересу, привертаючи тисячі відвідувачів щороку. Наприклад, Бібліотека Конгресу США та Нью-Йоркська публічна бібліотека є знаковими культурними установами, відкритими для туристів, для яких проводять ознайомчі й тематичні тури, організовані професійними екскурсоводами [12]. Окрім того, ці заклади активно співпрацюють із туристичними агентствами, що дає змогу розширити аудиторію та популяризувати унікальні культурні й освітні послуги.

В Україні трансформація бібліотек у туристичні хаби відбувається поступово, але з по-

мітними успіхами. Одним із найяскравіших прикладів є Рівненська обласна універсальна наукова бібліотека (РОУНБ), яка активно розвиває літературний туризм і пропонує відвідувачам унікальний досвід [13].

Однією з основних туристичних пропозицій є краєзнавча експозиція "Рівненщина літературна", що репрезентує етапи розвитку літературного процесу регіону від найдавніших часів до XX ст. Експозиція складається з восьми стендів, які висвітлюють важливі події, персоналії, культурні об'єкти. Бібліотека також проводить тематичні екскурсії та персональні заходи, присвячені видатним письменникам.

РОУНБ розвиває регіональний туристичний портал "Рівненщина туристична". Сайт пропонує вичерпну інформацію щодо туристичних маршрутів, культурних пам'яток, інфраструктури для відпочинку, а також інтерактивні карти, 3D-панорами і GPS-координати. Ресурс є двомовним й адаптованим до мобільних пристроїв, що забезпечує зручний доступ для мандрівників.

Бібліотека співпрацює з публічними книгозбірнями області на ниві популяризації туристичних можливостей регіону. Наприклад, районні бібліотеки організовують краєзнавчі заходи, велотури, квести та активно взаємодіють із громадою через соціальні мережі й блоги.

Окрім того, РОУНБ організовує екскурсії, що передбачають ознайомлення з відділами бібліотеки, унікальними експонатами колекцій рідкісних видань, а також експозицією бібліотечної техніки. Особливу популярність мають демонстрації колекцій книг і лекції, які проводять фахівці Музею книги та друкарства м. Острога. Тематика охоплює стародруки, унікальні "Кобзарі", європейські Біблії часів Реформації тощо.

Херсонська централізована бібліотечна система (ЦБС) — це потужний центр культури, інформації та громадської активності, який понад 40 років обслуговує жителів міста. Система, заснована 1975 р., об'єднує 34 бібліотеки-філії, що забезпечують доступ до знань і проведення культурного дозвілля для мешканців усіх районів Херсона. Її діяльність зосереджена не лише на збереженні книжкових фондів, а й на створенні сучасного інформаційного середовища.

За час існування Херсонська ЦБС пройшла кілька етапів розвитку. У перші роки після створення головним завданням було формування мережі бібліотек, централізація фондів і організація єдиного обслуговування. Це дало можливість розширити доступ до літератури та інших ресурсів для широкого загалу. У період незалеж-

ності України бібліотеки зіткнулися з новими викликами: скорочення фінансування та завдання адаптації до змін у суспільстві. Попри труднощі, система зберегла функціональність і поступово впроваджувала нові технології.

Сьогодні Херсонська ЦБС — це сучасна бібліотечна мережа, яка постійно вдосконалюється, модернізуючи напрями й методи роботи. Провідною бібліотекою системи є Центральна міська бібліотека ім. Лесі Українки як головний методичний і організаційний центр. Саме тут генеруються ідеї для нових проєктів, проводиться навчання персоналу та координується діяльність усіх філій [14]. Сучасний стан публічних бібліотек Херсонської ЦБС характеризується пошуком нових форм роботи, спрямованих на інтеграцію традиційних бібліотечних функцій із сучасними потребами суспільства [15, с. 98—99].

У мирний час бібліотеки виконували роль не лише центрів знань, а й осередків соціокультурного життя регіону. Проте через воєнні дії їхні функції значно розширилися та охоплюють волонтерську діяльність, підтримку внутрішньо переміщених осіб, а також інформаційний супровід, спрямований на збереження національної ідентичності.

Зокрема, до війни публічні бібліотеки Херсонщини активно впроваджували інноваційні проєкти, спрямовані на популяризацію культури, історії та сучасної літератури регіону. Такі ініціативи, як "Краєзнавство Таврії", "Музей книги" та "Цифрова колекція раритетів", надавали користувачам можливість ознайомлюватися з унікальними краєзнавчими матеріалами, збагачувати свої знання та розвивати інтерес до місцевої спадщини. Проєкти "Уікенд у Гончарівці" та "Літо з бібліотекою" стали популярними платформами для дозвілля й освітніх активностей, які залучали і молодь, і старше покоління.

З початком повномасштабного вторгнення бібліотеки регіону швидко адаптували діяльність до нових реалій і стали не лише культурними хабами, а й центрами соціальної підтримки, зокрема для внутрішньо переміщених осіб. У бібліотеках надають психологічну допомогу, проводять інформаційно-консультативні сесії з питань правової, соціальної чи медичної підтримки, організовують простори для безпечного спілкування та взаємодії. Багато бібліотечних установ виконують функції укриттів під час обстрілів, залишаючись осередками психологічного комфорту й безпеки. Одним із головних завдань публічних бібліотек в умовах війни є захист національного інформаційного простору та бо-

ротьба з фейками. Бібліотечні фахівці активно працюють над створенням цифрових ресурсів, що документують злочини агресора проти культурних об'єктів України, забезпечують доступ до перевіреної інформації та сприяють популяризації правдивих історій про війну.

Варто наголосити на розвитку мультимедійних та інноваційних форм роботи, котрі активно використовують навіть в умовах обмеженого фізичного доступу. Віртуальні виставки, онлайн-лекції, квести, букросинг, флешмоби, коучинг і коворкінг стали звичними практиками сьогодення. Такі заходи допомагають бібліотекам залишатися актуальними й сприяють зміцненню соціальних зв'язків у громадах.

Соціальна функція бібліотек набула нового значення в часи війни, адже вони стали провідниками національних ідей, платформами для збереження духовних цінностей і територіями культурної пам'яті. Завдяки активній позиції й адаптивності бібліотеки Херсонщини демонструють стійкість, забезпечують громадян просвітницькими матеріалами та підтримують їх у складний час, залишаються важливими осередками толерантності, національної єдності й просвітництва.

Основними завданнями публічних бібліотек Херсонщини як інформаційно-туристичних хабів є створення платформи для доступу до різноманітної інформації про регіон. Це передбачає не лише доступ до традиційних бібліотечних фондів, а й інтеграцію цифрових технологій для надання актуальної інформації про туристичні маршрути, культурні події, місцеві пам'ятки та інші ресурси, що цікавлять туристів.

Одним із важливих напрямів роботи може стати розроблення інформаційних ресурсів для туристів. Бібліотеки здатні забезпечити доступ до електронних путівників, карт, тематичних маршрутів, аудіогідів та інших корисних матеріалів. Створення мобільного застосунку або вебсайту, який акумулює інформацію про туристичні можливості регіону, стане вагомим внеском у розвиток туристичної інфраструктури. У такий спосіб бібліотеки можуть відігравати роль зв'язкової ланки між туристами, організаторами турів і місцевими громадами.

Іншим важливим завданням є організація культурно-освітніх заходів, які підтримують інтерес до туризму. Бібліотеки можуть виступати в ролі організаторів лекцій, виставок, майстер-класів, що сприяють не лише розвитку культурного туризму, а й популяризації регіональної культури серед туристів і місцевих жителів. Такі

заходи можуть стати потужним інструментом для залучення уваги до Херсонщини, допомагаючи створити позитивний імідж регіону як туристичної мети.

Важливу роль відіграє співпраця з громадами. Організація краєзнавчих квестів, велотурів чи інших інтерактивних заходів допоможе залучити місцевих жителів і туристів та створити платформу для спільного дослідження та популяризації регіону. Бібліотеки також можуть стати майданчиком для проведення регіональних фестивалів, тематичних виставок чи презентацій, спрямованих на збереження культурної спадщини.

Херсонщина відома літературними традиціями, тож бібліотеки можуть організовувати літературні тури, присвячені місцевим письменникам або творам, в яких згадується регіон. Це дасть змогу додатково залучити туристів, які цікавляться культурою та мистецтвом.

Окремо варто зауважити, що Каховська ГЕС, яка протягом десятиліть була важливою складовою частиною енергетичної системи України, зазнала значних руйнувань, спричинивши масштабні екологічні наслідки. Ця подія привертає увагу дослідників, журналістів, туристів і всіх, хто прагне проаналізувати вплив катастрофи на регіон. Публічні бібліотеки Херсонської ЦБС можуть відіграти ключову роль у збереженні інформації про цю подію, систематизації наукових і краєзнавчих матеріалів, а також у створенні ресурсів, що сприятимуть осмисленню наслідків руйнації ГЕС для регіону та країни.

Бібліотеки Херсонської ЦБС мають значні ресурси, присвячені Каховській гідроелектростанції. Краєзнавчі фонди багатьох бібліотечних закладів містять літературу про будівництво ГЕС, її технічні характеристики та історію впливу на соціально-економічний розвиток регіону. Серед матеріалів — численні фотодокументи, карти, інженерні креслення, спогади працівників і дослідників. Сьогодні ці ресурси доповнюють новими матеріалами — фіксацією руйнацій, екологічних наслідків і людських історій, пов'язаних із трагедією.

Каховська ГЕС, її історія й наслідки катастрофи, безперечно, можуть стати значущою частиною нових культурних і туристичних ініціатив регіону. Туристичний потенціал цієї теми значний, адже вона поєднує в собі історичний, екологічний і соціальний аспекти, що привертають увагу як науковців, так і звичайних людей, які шукають відповіді на важливі питання сучасності.

Проте наявні досягнення бібліотек регіону слід розглядати з урахуванням викликів, які впливають на їх функціонування. Окрім фінансових обмежень, застарілої технічної бази та браку кадрів, проблема посилюється й іншими чинниками. Зокрема, відсутність українського самоврядування та належного управління на більшій частині Херсонської області, що зумовлено тимчасовою окупацією, створює додаткові труднощі. Ці проблеми суттєво вплинули на функціонування бібліотечної мережі, зумовивши втрату частини матеріальних ресурсів, ускладнення комунікації з місцевими громадами та обмеження можливостей розвитку.

Одним із першорядних завдань у нинішніх умовах є збереження контролю над бібліотечною сферою та забезпечення її інтеграції в систему українського управління після звільнення територій. Не менш важливим є зміцнення краєзнавчого й інформаційного потенціалу бібліотек, що дасть змогу зберігати пам'ять про трагедії, як-от руйнування Каховської ГЕС, а також сприяти розвитку регіонального туризму та освіти.

Висновки. Підсумовуючи, варто зазначити, що публічні бібліотеки Херсонської ЦБС залишаються важливими соціокультурними осередками, які виконують функції не лише центрів знань, а й платформ для комунікації, творчості та збереження місцевої ідентичності. Попри виклики, пов'язані з війною та тимчасовою окупацією частини регіону, бібліотеки демонструють стійкість і здатність адаптувати діяльність до потреб суспільства.

Аналіз виявив, що, окрім обмеженого фінансування, недостатньої технічної бази та браку

кадрів, одним із найбільших викликів є відсутність належного управління, що ускладнює координацію роботи бібліотек, а також їх інтеграцію в загальноукраїнський культурний простір. Ці проблеми потребують комплексного підходу, що охоплює питання відновлення українського самоврядування на територіях регіону та створенням ефективної системи управління бібліотечною сферою.

Водночас сучасні виклики відкривають нові можливості. Регіональний туристичний потенціал, багата історія та культурна спадщина Херсонщини створюють умови для трансформації бібліотек у сучасні інформаційно-туристичні хаби. Поєднання традиційних бібліотечних функцій із новими, як-от організація інтерактивних заходів, створення цифрових краєзнавчих ресурсів та співпраця з громадою, може значно розширити вплив бібліотечних установ.

Трансформація бібліотек Херсонської ЦБС потребує активної підтримки з боку органів влади, місцевих громад і партнерських організацій. Водночас важливим завданням залишається інтеграція бібліотечної діяльності у процес відновлення регіону після війни, зокрема через документування подій, популяризацію національних наративів та сприяння розвитку громадянського суспільства.

Завдяки впровадженню інноваційних підходів, використанню найкращих світових практик і співпраці з місцевими ініціативами бібліотеки Херсонської ЦБС мають змогу стати не лише культурними осередками, а й ключовими гравцями у відновленні соціального життя та збереженні історичної пам'яті регіону.

Список бібліографічних посилань

1. Воскобойнікова-Гузєва О. Соціокомунікаційна діяльність провідних бібліотек України в новітніх умовах. *Бібліотечний вісник*. 2016. № 1. С. 12—17. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bv_2016_1_4 (дата звернення: 09.12.2024).
2. Бережна К. С. Формування комфортного інформаційно-комунікаційного середовища публічних бібліотек України. *Молодий вчений*. 2017. № 9. С. 142—146. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2017_9_35 (дата звернення: 09.12.2024).
3. Охріменко Г., Буката І. Бібліотечний туризм: стан та перспективи для України. *Бібліотечна справа у сучасних інформаційно-комунікативних процесах: тенденції та перспективи* : VII конференція Національного університету "Острозька академія". Острог, 2021. URL: <https://conf.ua.edu.ua/index.php/libconf/libcon202104/paper/view/316/0> (дата звернення: 09.12.2024).
4. Чумак Є. Трансформація інформаційних ресурсів публічних бібліотек України в сучасних умовах. *Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук*. 2022. Вип. 10. С. 36—48. doi: <https://doi.org/10.31866/2616-7654.10.2022.269445> (дата звернення: 09.12.2024).
5. Richards G. Cultural tourism: A review of recent research and trends. *Journal of Hospitality and Tourism Management*. 2018. Vol. 36. P. 12—21. doi: <https://doi.org/10.1016/j.jhtm.2018.03.005> (date of access: 13.12.2024).
6. Yankova I., Stoykova D. Tourist Information in Libraries — Source to Improve Access to Objects of Cultural Heritage. *Journal of Balkan Libraries Union*. 2016. Vol. 4, № 2. P. 23—27. doi: 10.16918/bluj.55013.
7. Бережна К. С. Організаційні трансформації публічних бібліотек України. *Вісник Харківської державної академії культури*. 2016. Вип. 49. С. 68—76.

8. Хачатурян І. В., Лукаш Г. П. Роль бібліотек у розвитку туристичного краєзнавства. *Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса*. 2019. С. 166—170.
9. Молодіжні простори у бібліотеках. *Асоціація молодіжних центрів України*. 2018. URL: <https://youthcenters.net.ua/userfiles/books/Молодіжні-простори-в-бібліотеках.pdf> (дата звернення: 13.12.2024).
10. Прокопенко Л. Бібліотечний туризм: визначення поняття. *Бібліотечний вісник*. 2020. № 4 (258). С. 17—24. doi: <http://doi.org/10.15407/bv2020.04.017> (дата звернення: 09.12.2024).
11. 1001 Libraries to see before you die! URL: <https://1001libraries.wordpress.com/> (date of access: 13.12.2024).
12. Туризм і бібліотеки: найкращий зарубіжний та національний досвід. URL: https://gurt.org.ua/uploads/news/2011/12/12/turism_i_biblioteku.pdf (дата звернення: 09.12.2024).
13. Волян Н., Жук Л. Місце публічної бібліотеки в туристичній інфраструктурі краю. *Бібліотечний форум: історія, теорія і практика*. 2017. № 4. С. 22—24. URL: https://libraryforum.info/number_journal/no-4-10-2017?page=1 (дата звернення: 09.12.2024).
14. Херсонська централізована бібліотечна система в ретроспективі часу та сьогодення / відп. за вип. В. І. Танчик, відп. ред.: А. В. Костенко, І. М. Безлюдна, Я. Й. Бержестовська; Управління культури Херсонської міської ради, Херсонська централізована бібліотечна система, Центральна бібліотека ім. Лесі Українки. Херсон, 2021. 144 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/ukr0000020533> (дата звернення: 09.12.2024).
15. Добровольська В. В., Сидоренко Т. В., Сидоренко А. І. Культурні практики публічних бібліотек півдня України в контексті динаміки соціокультурного поступу регіону. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2019. № 3. С. 96—100. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0004328> (дата звернення: 09.12.2024).

Volodymyr Mironov,
Postgraduate Student
of KNUCA

Public libraries as information and tourist hubs

The purpose of the article is to analyze the current state of public libraries of the Kherson centralized library system of the Kherson City Council and identify challenges and opportunities for their transformation into modern information and tourism hubs.

The paper uses methods of analysis and synthesis to study theoretical and practical sources, a comparative method to study the experience of libraries as tourist hubs in different countries, as well as forecasting methods to determine the possibilities of transforming libraries of the Kherson centralized library system of the Kherson City Council.

The analysis showed that public libraries in Kherson have significant potential for development in the field of information and tourism. At the same time, this potential is realized in conditions complicated not only by limited funding, outdated technical base and lack of personnel, but also by specific socio-political challenges of the region. In particular, this concerns the consequences of the temporary occupation, which include the lack of Ukrainian self-government and proper control over the library sector, as well as management gaps that affect strategic planning and development.

The successful practices of Ukrainian and foreign libraries that effectively integrate educational, cultural and tourist components, creating interactive spaces, organizing excursions and cooperating with travel agencies, are studied. A number of challenges are identified, and ways to overcome them are proposed through innovative approaches, strengthening management mechanisms, attracting community resources and expanding partnerships at the local and national levels.

Keywords: social communications; modernisation; innovative activities of public libraries; organisational structure of libraries; public libraries of Kherson region

References

1. Voskoboynikova-Guzyeva O. (2016). Sociokomunikacijna diyalnist providnih bibliotek Ukrayini v novitnih umovah. *Bibliotechnij visnik*, 1, pp. 12—17. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bv_2016_1_4 (accessed: 09.12.2024).
2. Berezhna K. S. (2017). Formuvannya komfortnogo informacijno-komunikacijnogo seredovisha publichnih bibliotek Ukrayini. *Molodij vchenij*, 9, pp. 142—146. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2017_9_35 (accessed: 09.12.2024).
3. Ohrimenko G., & Bukata I. (2021). Bibliotechnij turizm: stan ta perspektivi dlya Ukrayini. *Bibliotechna sprava u suchasnih informacijno-komunikativnih procesah: tendenciya ta perspektivi* : VII konferenciya Nacionalnogo universitetu "Ostrozka akademiya". Ostrog. Available at: <https://conf.oa.edu.ua/index.php/libconf/libcon202104/paper/view/316/0> (accessed: 09.12.2024).
4. Chumak Ye. (2022). Transformaciya informacijnih resursiv publichnih bibliotek Ukrayini v suchasnih umovah. *Ukrayinskij zhurnal z bibliotekoznavstva ta informacijnih nauk*, 10, pp. 36—48. doi: <https://doi.org/10.31866/2616-7654.10.2022.269445> (accessed: 09.12.2024).

5. Richards G. (2018). Cultural tourism: A review of recent research and trends. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 36, pp. 12—21. doi: <https://doi.org/10.1016/j.jhtm.2018.03.005> (accessed: 13.12.2024).
6. Yankova I., & Stoykova D. (2016). Tourist Information in Libraries — Source to Improve Access to Objects of Cultural Heritage. *Journal of Balkan Libraries Union*, 4 (2), pp. 23—27. doi: 10.16918/bluj.55013.
7. Berezhna K. S. (2016). Organizacijni transformaciyi publichnih bibliotek Ukraini. *Visnik Harkivskoyi derzhavnoyi akademiyi kulturi*, 49, pp. 68—76.
8. Hachaturyan I. V., & Lukash G. P. (2019). Rol bibliotek u rozvitku turistichnogo krayeznavstva. *Visnik studentskogo naukovo tovaristva DonNU imeni Vasilya Stusa*, pp. 166—170.
9. Molodizhni prostori u bibliotekah. (2018). *Asociaciya molodizhnih centriv Ukraini*. Available at: <https://youthcenters.net.ua/userfiles/books/Molodizhni-prostori-v-bibliotekah.pdf> (accessed: 13.12.2024).
10. Prokopenko L. (2020). Bibliotechnij turizm: viznachennya ponyattya. *Bibliotechnij visnik*, 4 (258), pp. 17—24. doi: <http://doi.org/10.15407/bv2020.04.017> (accessed: 09.12.2024).
11. *1001 Libraries to see before you die!* (n. d.). Available at: <https://1001libraries.wordpress.com/> (accessed: 13.12.2024).
12. *Turizm i biblioteki: najkrashij zarubizhnij ta nacionalnij dosvid.* (n. d.). Available at: https://gurt.org.ua/uploads/news/2011/12/12/turizm_i_biblioteky.pdf (accessed: 09.12.2024).
13. Volyan N., & Zhuk L. (2017). Misce publichnoyi biblioteki v turistichnij infrastrukturi krayu. *Bibliotechnij forum: istoriya, teoriya i praktika*, 4, pp. 22—24. Available at: https://libraryforum.info/number_journal/no-4-10-2017?page=1 (accessed: 09.12.2024).
14. Tanchik V. I. [vidp. za vip.]. (2021). *Hersonska centralizovana bibliotekna sistema v retrospektivi chasu ta sгодennya*. Herson. Available at: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/ukr0000020533> (accessed: 09.12.2024).
15. Dobrovolska V. V., Sidorenko T. V., & Sidorenko A. I. (2019). Kulturni praktiki publichnih bibliotek pivdnya Ukraini v konteksti dinamiki sociokulturnogo postupu regionu. *Visnik Nacionalnoyi akademiyi kerivnih kadriv kulturi i mistectv*, 3, pp. 96—100. Available at: <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0004328> (accessed: 09.12.2024).

Надійшла до редакції 11 грудня 2024 року

УДК 02:005.336.2]:316.776.23](477)(045)=111

DOI: 10.36273/2076-9555.2025.3(344).24-29

Olha Kopievska,

Doctor of Cultural Studies

Professor of the Department of Art Management

and Event Technologies

of National Academy of Culture

and Art Management,

e-mail: okopievska@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-4537-4888>

Yevgen Sviatogor,

2nd-year PhD Student

Educational and Scientific Program

"Information, Library, and Archival Studies"

of National Academy of Culture

and Arts Management,

e-mail: dis5123.esvyatogor@dakkim.edu.ua

<https://orcid.org/0009-0005-8439-4442>

Information and hybrid challenges: actualisation of the library practice legal content

The article examines theoretical concepts in understanding the following concepts: "information", "legal information", "hybrid challenges" and "library practices". The author analyses the impact of the information practices and their legal content in the context of hybrid impacts on the library services consumer. The prospects of acquiring special competences in understanding the interactions of information as a legal instrument of the response to hybrid threats for library staff are comprehended and determined.

The prospects for acquiring knowledge and practical skills in creating library practices as the information legal tools in resisting the hybrid threats are determined.

Keywords: information; legal information; special competence; library; library practice; library services; hybrid challenges

Introduction. Information, as an important component of human existence, is characterised by various branches and spheres, and therefore is defined, comprehended, analysed and developed by the types of influence. Thus, legal information is of particular importance among the various types of information, which allows to ensure legal relations in all spheres of life.

According the Article 17 of the Law of Ukraine "On Information", legal information is 'any information about law, its system, sources, implementation, legal facts, legal relations, law and order, offences and the fight against them and their prevention, etc.' [12]. According to the law, "the sources of legal information are the Constitution of Ukraine,